

LEVEVILKÅR I UDKANTEN

Anmeldelse af Bjarne Andersson

Lise Lyck:
Udkantsdanmark og sammenhængskraft i Danmark
– En helhedsanalyse.
257 s., kr.179,95.

Lise Lycks (LL) bog, hun er cand.polit. og tidligere leder af Center for Tourism and Culture Management på CBS, er bygget op omkring en specifik undersøgelse af levevilkårene for beboerne på de større danske små-øer. Det betyder, at bogen på visse punkter har fokus på øernes specielle problemer, hovedsagelig færgetrafikken, den offentlige transports kobling med den og vare-forsyningen. Hun skriver bl.a.:

”Transportproblemerne i yderområderne er bl.a. (juni 2014) behandlet af *ældresagen.dk*. Interviews med pensionister beskriver præcist stavnsbindingen af de ældre i yderdistrikterne. Den manglende transportmulighed har samtidig med den større afstand til butikker, kommune og service forværret og ændret levevilkårene væsentligt.... Der er opstået det paradoks, at folk bliver mere afhængige af at kunne transportere sig selv, samtidig med at der politisk fokuseres på øget kollektiv transport.” (s. 96-97)

Hermed ikke sagt at LL mangler andre dimensioner af udkantsproblematikken. Hun gør et stort stykke arbejde for at opnå den helhedsanalyse, som titlen angiver. En summarisk liste over bogens analyser tydeliggør dette: den demografiske udvikling, uddannelsesniveau, sundhed (psykisk og somatisk), digitalisering, ejendomsmarkedet (incl. ejendomshandler og lånemuligheder), sommerhuse, erhvervs muligheder og regionaløkonomi. Specielt kapitel 6 (s.115-167) giver en grundig indføring i ejendomsmarkedets (mangelfulde) politiske regulering og økonomiske udvikling. Et eksempel fra bogen:

”Boligforsker Morten Skak fra Syddansk Universitet har foreslået, at staten etablerer en kreditinstitution som den norske Husbanken, hvis det skal undgås, at Danmark brækker over. Minister for By, Bolig og Landdistrikter Carsten Hansen afviser, at gå ind i en statslig lånevirkksomhed, og i Folketinget er det kun Enhedslisten, der støtter forslaget. ... Formanden for Landsforeningen for landsbyer i Danmark siger: Et (lokal)samfund, der ikke kan låne penge, dør. Han fremsætter et forslag om en belåning, hvor realkreditten udgør 60% af ejendomsprisen og et statsgaranteret lån 20%, således at der finansieres 80% som i den normale realkredit. Der er fortsat ingen løsning på lånespørgsmålet.” (s.146)

Bogen giver alt i alt en bred behandling af Udkantsområdet, hvor der i følge en konservativ vurdering bor mindst 800.000 danskere, snarere 1.000.000, dvs. ca. 1/5 af befolkningen.

To af kapitlerne i bogen (8 og 9) har et bredt fokus på de politiske og økonomiske betingelser for regionaludviklingen i Danmark. Et par af de afgørende elementer som LL påpeger er dels den slingrende kurs som planarbejdet er underkastet (med tre forskellige ansvarlige ministerier i perioden siden Strukturreformen 2007) og dels de modsætningsfyldte politiske signaler der sendes, hvor levevilkår fremhæves samtidig med, at politikken læner sig op af økonomiens dominans.

Et lille udsnit af den regionalpolitiske redegørelse (R9 fra 2007) tydeliggør problematikken:

”Regeringen ønsker, at alle områder af landet er attraktive at bo og arbejde i. Men det forudsætter også gode regionale rammebetingelser for vækst- og erhvervsudvikling, som er i tråd med konkurrenceparametrene i den globale økonomi.” Kapitel 9 har desuden et yderst informativt afsnit om regionalpolitikens instrumenter, specielt de nationale og kombinerede nationale-EU-programmer. Det følgende citat gør det igen tydeligt, at fokus for mange år siden er flyttet til byområder og erhvervsstrukturen.

”I 2012 nedsatte Regeringen Produktivitetskommissionen med professor Peter Birch Sørensen som formand og med eksperter fra det akademiske og kommunale miljø. ... Kommissionens samlede konklusion er, at konkurrencen ikke levner ret meget plads til en prioritering af andre værdier end de økonomisk vækstorienterede set ud fra en konkurrencestatsopfattelse. Det vil indebære, at der må forventes at komme et pres på øget produktivitet i yderdistrikterne.” (s.184)

Et af de centrale punkter i bogen er regeringens politik på områderne informations- og kommunikationsteknologi (IKT) samt digitalisering, der konsekvent bliver annonceret som ”et sats”, der skal gøre Danmark til et foregangsland på områderne, men som LL påpeger, er ”det virksomhederne og byerne der er i fokus. Forskellen mellem de bedst og de dårligst forsynede egne er tiltagende. Alt i alt betyder dette, at udviklingen på IKT-området kun i beskedent omfang kan bidrage til at skabe regional udvikling, og at tendensen er, at der bliver et større gab mellem by- og yderområder.”

Denne udvikling viser, at det i realiteten er for sent at bruge IKT-området og digitaliseringsinitia-

tiver aktivt i regionalpolitikken. Flytningen fra udkantsområderne til de større byområder har været i gang i for lang tid, har så at sige fået sit eget momentum. Den manglende netdækning af udkantsområderne har skræmt de unge, de erhvervsaktive, de uddannelsessøgende væk. Den proces forstærkes yderligere gennem fantasiløse centraliseringstiltag begrundet bl.a. med selvsamme ikke eksisterende digitalisering. Lad os tage et eksempel: i Guldborgsund kommune (en sammenlægning af de seks kommuner omkring Guldborgsund: De fire Falster-kommuner Nykøbing, Nørre Alslev, Stubbe-købing og Sydfalster, og de to østlollandske kommuner Nysted og Sakskøbing) har man med henvisning til statsligt bestemte besparelser på 2 mill. kr., (der bizart nok er begrundet med en succesfuld national digitalisering) valgt at centralisere alle kommunens borgerservice-aktiviteter i Nykøbing Falster. Det efterlader beboerne i store dele af den nye kommune uden en tilstrækkelig kraftig netforbindelse til at kommunikere digitalt med kommunen og med en væsentlig forøget transport. En decentral løsning, der bevarede de lokale borgerservicecentre ville netop kunne lade sig gøre, hvis kommunen havde støttet og krævet en effektiv digitaliseringsindsats fra teleselskabernes og statens side.

Enkelte tabeller i bogen har trykfejl som med lidt behændighed lader sig gennemskue, men det ændrer ikke ved, at LL på udmærket vis formår at tegne konturerne af en regionaludvikling, der har ”opgivet” en stor del af den danske befolkning. I øvrigt påpeger LL flere steder, at Danmarks Statistik gør livet besværligt for forskere (og udkantsbeboerne) ved at kræve penge for statistikker, der fordrer andre klassifikationsniveauer end dem der anvendes i Statistisk Årbog og Statistisk 10-års oversigt.

Alt i alt giver bogen en solid viden om de konkrete livsbetingelser i de danske udkanter. Samtidig får man et fint informationsgrundlag, hvis man vil arbejde videre lokalt med nogle af de regionalpolitiske problemer LL tager op. Har man lyst til at kaste sig ind i kampen for en kreativ regionalpolitik til gavn for levevilkårene i Udkanten, så er chancen her. Mange andre europæiske lande fører en sådan kreativ politik, så hvorfor ikke gøre det i Danmark?